

values as determining factors of the personality attitude to the world, to the chosen profession and to oneself, definition of the relevant value orientations: the ways of conduct and life in the world filled with valuable sense.

Keywords: *Axiological approach, value orientations of the future teachers of music art, professional training, music education, sense of life and sense of activity of the teacher of artistic disciplines.*

Жигінас Тетяна Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики постановки голосу факультету мистецтв імені А. Авдієвського Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (м. Київ, Україна). E-mail: tatyana.jiginas@gmail.com

Zhyhinas Tetyana Volodymyrivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor of Theory and Methods of Voice Training Department of A. Avdiyevskiy Faculty of Arts of the National Pedagogical Dragomanov University (Kyiv, Ukraine). E-mail: tatyana.jiginas@gmail.com

УДК 37.036

ЕСТЕТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СУЧАСНОГО ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА ТЕХНІЧНОГО КОЛЕДЖУ

Є. В. Жученко

У статті розкривається естетичний потенціал виховного середовища вищого технічного навчального закладу через його функції, зв'язки взаємодії із соціокультурним середовищем, гармонізації його ролі, місця у соціумі; окреслені завдання, що стоять перед вищими технічними навчальними закладами щодо виховання морально-естетичної культури у сучасній студентській молоді.

Ключові слова: *морально-естетична культура, естетичний потенціал, естетичне виховне середовище, виховання, освіта, вищий технічний навчальний заклад.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Соціально-економічні перетворення, що відбуваються в сучасному українському суспільстві, значно змінили його соціокультурне життя, позначилися на рівні життя населення, відбилися на ціннісних орієнтирах підростаючого покоління, девальвації духовних цінностей, відчуження

молоді від інститутів виховання. Проте відродження культурно-творчої місії вищої технічної школи, перехід до культуротворчої системи освіти в цілому є сьогодні ключовим питанням, що постає перед педагогами, науковцями, громадськістю. Перехід на нові стандарти гуманітарної підготовки полягає в вихованні у студентів творчого підходу до навчально-виховного процесу, в вихованні потреби сприйняття навчальної діяльності як найвищої значущості та необхідності, яку відчуває особистість у процесі освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Сучасний стан вищої школи, її тенденції і перспективи розвитку, аналіз зарубіжної і вітчизняної практики виховних систем переконують у тому, що зміни в системі освіти, і безпосередньо у вищій технічній школі, вимагають критичної переоцінки її науково-теоретичних і практичних основ виховання, перегляду традиційних підходів у використанні технологій взаємодії педагогів і студентів. У той же час наукові дослідження свідчать про те, що акцентування уваги на розвитку інтелекту, логічного мислення в навчально-виховному процесі вищої технічної школи, зокрема технічних коледжів, призводить до збіднення емоційно-почуттєвої сфери особистості, зниження рівня культури почуттів і культури мислення, що в цілому характеризує морально-естетичну культуру, і в решті решт призводить до деградації духовності (С.Демьєва, В.Зінченко, Є.Коцюба, Н.Крилова, Н.Мартинюк, Л.Москвичова, О.Олексюк, Л.Печко, В.Поплужний, О.Семашко, П.Симонов, Л.Юлдашев, Г.Шевченко, П.Якобсон). Адже період професійного становлення – найважливіший етап соціалізації студента, який припускає формування особистості в умовах соціокультурного виховного середовища вищого навчального закладу, зокрема технічного коледжу шляхом набуття загальнокультурного і соціального досвіду у цілісному освітньому процесі вищої технічної школи.

Метою статті є визначення ролі естетичного виховного середовища у формуванні морально-естетичної культури студентів технічних коледжів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування особистісно-культурної сфери молоді людини – студента вищого навчального закладу – здійснюється під впливом не тільки цілеспрямованого освітнього процесу, але і специфічного виховного середовища, в якому він опиняється під час навчання у вищій школі. Проте сьогодні виховання як актуальна педагогічна проблема у вищому

технічному навчальному закладі не розглядається системно, як органічна складова цілісного освітньо-виховного процесу. Наслідком такого ставлення до виховної діяльності у технічних коледжах є недостатній загальнокультурний рівень випускників, і як результат – низький рівень сформованості морально-естетичної культури майбутнього фахівця. Продовжується тенденція підготовки студентів до конкретної професії, тобто формування визначених знань, умінь, навичок, унаслідок чого випускник із сформованими професійними компетентностями, найчастіше людина з низьким рівнем культури, невихована, а іноді навіть і конфліктна. Все це доводить необхідність рішення проблем виховання особистості студента з опорою на якісно нові підходи до побудови цілісної системи виховання як органічної складової всієї системи професійної підготовки, в якому естетичне виховне середовище займає чільне місце, і є могутнім фактором, що впливає на виховну діяльність, орієнтує педагога на те, що вища технічна школа – це частина загального соціокультурного середовища. Тому одне із завдань широкої педагогічної громадськості полягає в установленні зв'язків взаємодії із середовищем, гармонізації його ролі, місця, функцій у соціумі.

Середовищний підхід до проектування освітніх процесів, зокрема виховання, активно розроблявся і відпрацьовувався науковцями. У теорії та практиці функціонування й розвитку освітніх і виховних систем ці питання розглядають О. Артюхіна, Б. Бім-Бад, Ю. Мануйлов, В. Караковський, І. Кулешова, Л. Новікова, В. Ясвін. Поняття «естетичне середовище» є предметом досліджень гуманітарних наук, різні аспекти його функціонування висвітлені в наукових працях філософів: М. Кагана, М. Киященко, Л. Новікової; соціологів Ю. Ларміна, У. Суни; психологів Л. Виготського, В.Петренка, І. Кона; педагогів О. Бурова, В. Бутенка, А. Комарової, Л. Масол, Г. Падалки, О. Семашка, які стверджували, що об'єднання педагогічного та естетичного потенціалу середовища освітньої установи є важливою умовою виховання майбутніх фахівців, формування у них естетичних та моральних цінностей. У зв'язку з цим зростає активна роль педагогічної науки у пошуку шляхів вдосконалення середовища як умови формування духовно розвиненої та культурно обізнаної особистості студента.

Так, В. Біблер [1] вважав, що середовище, що наповнене морально-естетичними цінностями, є необхідною умовою життєдіяльності та розвитку людини, створює для неї світ як би заново,

наповнюючи його силою і дією. Саме середовище, визначає Л. Буєва, формує ставлення людини до базових цінностей, сприяє засвоєнню нею соціального досвіду і сприяє придбанню якостей, необхідних для життя, нових культурних цінностей, стимулює групові інтереси, підсилює взаємини [3].

Естетичне середовище навчального закладу – це педагогічно організоване мікросередовище з високим рівнем сформованості естетичної культури, гнучкою динамікою розвитку, що надає великі можливості для здійснення виховного процесу, впливає на творчу мотивацію суб'єктів.

На думку Л. Печко [5], естетичне властиве всім видам людської діяльності, тому його потенціал є в наявності в кожній навчальній дисципліні, що викладається в освітній установі. Викладач повинен знайти нішу, яку можна заповнити інформацією про прекрасне з області літератури, музики, живопису, архітектури тощо. Наприклад, вивчаючи основи права, педагог звертає увагу на красу закону, на естетику істини і справедливості; інформаційні технології – на інформацію як феномен культури, красу структури, естетику перспективного знання (програмування) тощо. Пізнавальні процеси, що мають місце у навчально-виховній діяльності, завжди супроводжуються емоційними переживаннями. Це пояснюється тим, що різні емоційні процеси, настрій, стреси здатні активізувати і впливати як на процеси сприйняття, пам'яті, мислення, уяви, так і на особистісні емоційні прояви, інтереси, потреби, мотиви [2].

Естетичне середовище у вищому навчальному закладі виконує такі функції: забезпечує відчуття психологічної захищеності, радості існування; впливає на інтелектуально-естетичний та моральний розвиток особистості; надає можливості для самовираження, саморозвитку у соціокультурній діяльності; покращує педагогічний процес, формує художній смак, гармонізує відносини з соціумом (соціальна адаптованість) [6]. Тому створення естетичного середовища як необхідної умови успішного функціонування освітньо-виховного процесу технічного коледжу вимагає комплексного вирішення взаємозалежних проблем у цій галузі: урахування психологічних і фізичних особливостей студентів в організації побуту, дозвілля й відпочинку; розвитку художньої творчості; створення комфортного соціально-психологічного клімату, атмосфери довіри та емпатії, реалізації ідей співробітництва, демократії та гуманізму. Для цього необхідне реформування всього освітнього процесу технічних коледжів

і всієї виховної діяльності, що відбувається в процесі професійної освіти, складовими елементами якої повинні стати: викладання широкого спектру обов'язкових й вибіркових курсів з культурологічних дисциплін, зведення природничо-наукових, гуманітарних і технічних знань до єдиного універсального циклу наук про людину, суспільство та природу; підвищення ролі освіти, духовно-моральних цінностей, загальної культури у формуванні особистості майбутнього фахівця технічної галузі; розширення гуманітарної та природничо-наукової складової вищої освіти як підґрунтя цілісного й системного сприйняття світу; зростання ролі культурної інформованості студента, вирішення проблеми визначення принципів добору і систематизації культурологічних знань, пошуку нових форм їхнього синтезу з урахуванням особливих потреб цієї групи студентів; активний вплив різних видів духовної культури, науки, мистецтва, істотні зміни у взаєминах між викладачами і студентами: активний перехід від авторитарних методів спілкування до вільного партнерства, співробітництва, спільного творчого пошуку, в процесі якого студенти накопичують і перетворюють власні цінності й орієнтації, вибірково вводять у свою систему поведінки ті норми і правила, що прийняті в академічній групі, колективі коледжу, суспільстві. Процес інкультурації включає також освоєння студентською молоддю людських відносин і суспільного досвіду, соціальних норм і ролей, нових видів діяльності і форм спілкування тощо.

Ознаками ефективного впливу естетичного середовища освітньої установи на особистість студента нами виділені наступні:

– сприйняття студентом освітньої установи з її функціональними, наочно-рекреаційними і естетичними характеристиками, що надають можливості професійного і міжособистісного спілкування як суб'єктивно значущого аттрактивного простору і переживання свого перебування в ньому у вигляді відчуттів прихильності, комфортності, приналежності до «свого» духовно-професійного співтовариства;

– різносторонність входження в середовище, відкриття для себе можливостей самореалізації в навчальній, соціокультурній, професійній сферах вищого навчального закладу, сфері міжособового спілкування різного рівня – від епізодичного партнерства до ціннісно-орієнтаційної події, дружби і любові;

– визначення для себе стійкої сфери взаємодії – лабораторії, секції, клубу, «команди», яка виступає як свого роду референтна група,

що забезпечує відкрите, творче, неформальне спілкування і саморозвиток;

– ставлення до середовища освітньої установи як до джерела додаткового професійного і особистісного досвіду, присутність якої в певній мірі «добудовує» освіту до цілісності [6].

Отже, естетичне середовище технічного коледжу – це соціокультурний простір, що ґрунтується на визначених професійно-педагогічних ідеях та культурно-історичних установках і положеннях в рамках освітнього процесу вишу. При цьому естетичне середовище освітньої установи як сукупність цінностей, методів і установок носить парадигмальний характер.

Естетичне середовище технічного коледжу – це своєрідна субкультура в освітньому просторі, обумовлена формуванням індивідуальних культурних уподобань та інтересів студентів, вихованням їх сучасної національної свідомості. Центральним світоглядним ядром естетичного середовища технічного коледжу повинна бути власне особистість студента в контексті формування та розвитку гуманістичних цінностей суспільства, а також як осередок його особистісно-творчого потенціалу і здібностей до саморозвитку в рамках освітнього процесу.

Естетичне середовище технічного коледжу – це простір активного діалогу культур, національних традицій, що сприяє становленню цивілізованої, духовно-моральної особистості студента як основного суб'єкта даного середовища.

Естетичне середовище технічного коледжу повинне формувати у студентів моральні ідеали і пріоритети, визначати їх моральний вибір і естетичні цінності, виховувати толерантне ставлення до інших культур, стимулювати світоглядну культуру, прогнозувати інтелектуальну її складову, сприяти становленню професійної орієнтації та самовизначення особистості в полікультурному просторі. Всі ці компоненти і форми естетичного середовища коледжу будуть стимулювати професійно-значущі особистісні якості майбутнього фахівця.

На підставі вищевикладеного можна сформулювати наступне визначення поняття «естетичне середовище технічного коледжу» – це унікальна система полікультурного освітньо-виховного простору, заснованого на поліфункціональності (пізнавальна, комунікативна, аксіологічна функції, рефлексія), толерантності, вільному співробітництві та діалогічності різних культур і традицій, що

стимулює самовизначення індивіда (особистості студента) в соціумі за принципом культурної універсалізації, становлення його духовно-морального світогляду і естетичного розвитку з позицій сучасної національної свідомості, формування ціннісних орієнтацій, гуманістичних характеристик і професійних якостей.

Важливими умовами існування цього середовища є широке використання в діяльності педагогів і студентів різноманітних культурних цінностей, урахування національних традицій у вихованні і навчанні, створення нової, гуманної, різноманітної виховної діяльності, в процесі якої відбувається освоєння загальнолюдських цінностей світової, національної культури з використанням сучасних технологій міжкультурної взаємодії.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, освіта і виховання молодого покоління, що відбувається у соціокультурному естетичному середовищі вищого навчального закладу, здійснюють високу мету становлення творчої духовно розвиненої особистості, здатної до сприйняття інноваційних процесів у суспільстві, із сформованою духовною культурою, дозволяє формувати наступні особистісні якості студентської молоді: здатність свідомо адаптуватися до нових умов життя, вміння орієнтуватися в економічній, соціально-політичній ситуації, відстоювати свою світоглядну позицію, гуманістичні ідеали і цінності; можливість виявляти високу соціальну активність, цілеспрямованість, прагнення до пошуку нового і здатність знаходити оптимальне рішення життєвих проблем у критичних або нестандартних ситуаціях; прагнення досягти життєвих успіхів, розвиток здатності до самостійності в діях і рішеннях, постійному саморозвитку, самовдосконаленню; прагнення бути відповідальною особистістю, здатною підкорити свої потреби, вчинки і поведінку законам і нормам моралі свого народу, держави, вузу. Тобто виникає необхідність у вихованні особистості студента як людини культурної, духовно-моральної, естетично-розвиненої, здатної до вільного самовизначення і самовираження, що володіє вибірковістю, впевненістю і відповідальністю. Для такого студента буде природна спрямованість до цінностей гуманістичного світосприймання і світорозуміння – справедливості, порядності, шляхетності, розуму, доброти. І саме естетичне виховне середовище технічного коледжу здатно зіграти вирішальну роль у здійсненні цих завдань гармонійного розвитку особистості, у формуванні системи доцільної виховної взаємодії педагогів і студентів, розвитку їх морально-естетичної

культури. А системоутворюючим ядром у рішенні завдань гармонійно розвиненої особистості студента є створення відповідного соціокультурного естетичного виховного простору технічного коледжу, де будуть затверджуватися Добро, Істина, Краса, і це є могутнім чинником становлення особистості студента як Людини Культури в процесі життєтворчості і культуротворчості студентів і викладачів.

Література

1. Библер В.С., Диалектика и диалогика / В.С. Библер // Ежегодник культурологического семинара «Архэ», Выпуск 3, М., 1998 г., с. 14-15.
2. Бим-Бад Б.М. Обучение и воспитание через непосредственную среду: Теория и практика / Б.М. Бим-Бад // Труды кафедры педагогики, истории образования и педагогической антропологии / Ун-т Рос. Акад. образования; РАО. – М., 2001. – Вып. 3. – С. 28–48.
3. Буюева, Л. П. Социальная среда и сознание личности /Л. П. Буюева. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1968. 268 с.
4. Масол Л. М. Естетизація освітнього середовища навчального закладу / Л. М. Масол // Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал: матеріали наук.-практ. конференції (за результатами науково-дослідної роботи Інституту проблем виховання НАПН України у 2010 році) / за ред. І. Д. Беха, О. В. Мельника. – Івано-Франківськ: Вид-во т «Тіповіт», 2011. – Вип. 1. – С. 200-202.
5. Печко Л.П. Эстетическая среда воспитания и образования в школе // Эстетическая среда и развитие культуры личности: Межвуз. сб. науч. тр. М., Елец, 1999.
6. Семашко А. Н. Развитие эстетической культуры молодежи / А. Н. Семашко, У. Ф. Суна. – М. : Знание, 1980. – 64 с.
7. Суна У. Ф. Эстетическая культура студента: опыт социологического анализа /У. Ф. Суна. – М. : МГУ, 1977. – 69 с.
8. Щербакова Т. Н. Эстетика среды образовательного учреждения как средство эстетического воспитания и развития учащихся [Текст] // Проблемы и перспективы развития образования: материалы междунар. науч. конф. (г. Пермь, апрель 2011 г.).Т. I. — Пермь: Меркурий, 2011. — С. 195-197

ЭСТЕТИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ СОВРЕМЕННОЙ ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ ТЕХНИЧЕСКОГО КОЛЛЕДЖА

Е. В. Жученко

В статье раскрывается эстетический потенциал воспитательной среды высшего технического учебного заведения через его функции, взаимодействия с социокультурной средой, гармонизации ее роли, места в социуме; очерчены

задачи, стоящие перед высшими техническими учебными заведениями по воспитанию нравственно-эстетической культуры у современной студенческой молодежи.

Ключевые слова: морально-эстетическая культура, эстетический потенциал, эстетическая воспитательная среда, воспитание, образование, высшее техническое учебное заведение.

AESTHETIC POTENTIAL OF THE MODERN EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF A TECHNICAL COLLEGE

E. V. Zhuchenko

The article reveals the aesthetic potential of the educational environment of a higher technical educational institution through its functions, interactions with the socio-cultural environment, harmonization of its role and place in the society; the challenges facing the higher technical educational institutions on education of moral and aesthetic culture in today's college students are examined.

Keywords: Moral and aesthetic culture, aesthetic potential, aesthetic educational environment, upbringing, education, higher technical institution.

Жученко Є. В. – директор Северодонецького хіміко-механічного технікуму Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Северодонецьк, Україна). E-mail: juchenko-sa@yandex.ru

Zhuchenko E. V. – Director of the Severodonetsk Chemical and Mechanical College of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (Severodonetsk, Ukraine). E-mail: juchenko-sa@yandex.ru

УДК 378.147.091.3(430)(093)(045)

ВИТОКИ ЗАСТОСУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ НІМЕЧЧИНИ

Г. М. Золотарьова

На основі ретроспективного аналізу розвитку педагогічної теорії та практики в статті аналізуються основні ідеї та здобутки у галузі освіти і виховання, що безпосередньо чи опосередковано вплинули на розвиток педагогічних технологій у процесі підготовки майбутніх педагогів у Німеччині. У статті досліджується процес формування та розвитку педагогічної